

2024
№ 7

ISSN 3030-380X

TA'LIMDA
ISTIQBOLLI
IZLANISHLAR

XALQARO ILMIY METODIK JURNAL

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

INTERNATIONAL SCIENTIFIC METHODOLOGICAL JOURNAL

MUNDARIJA

Familiya I.Sh.	Mavzu	Bet
DOLZARB MAVZU		
Hamroyev Mirali Muhammadjonovich	Oliy ta'limda nazariya va amaliyot integratsiyasini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish texnologiyasi	6
Navro'zov Firdavs Shavkatovich	Nodavlat ta'lim muassasalarining milliy ta'lim tizimiga integratsiyasi: imkoniyatlar va muammolar	10
Dilova Nargiza Gaybullayevna	Ta'limning xalqarolashuvi sharoitida o'qituvchilarning professional kompetentsiyalarini rivojlantirish	13
Habibov Yashin Xayrulloevich	Kadastr xodimlarida empatiya omillarini takomillashtirishning psixologik xususiyatlari	18
PSIXOLOGIYA		
Saidov Azamat Ismoilovich	Oilada yoshlarni sog'lom turmush tarziga tayyorlashning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	22
Atabayeva Nargis Batirovna, Gulnora Hundley,	Shaxsda altruistik xulq rivojlanganligining yoshga oid psixologik xususiyatlari	26
Elmuratova Aysulu Usaxovna	Sport jamoalarida o'zini nazorat qilish va psixologik barqarorlikning ahamiyati: jamoa dinamikasi va muvaffaqiyatga ta'siri	34
Olimov Laziz Yarashovich	Specificity of improvement of psychological competence factors in judicial and investigative activities	38
Turg'unov Akbarjon Rustamjon o'g'li	Psixogigiyena va psixoprofilaktika oid asosiy yondashuvlar	47
Rahimova Indira Igorevna	Социально-психологические факторы поддержки психологического здоровья педагогов в общеобразовательных учреждениях	52
Oribboyeva Dilafuz Dadamirzayevna	O'smirlar jamoasidagi bulling: diagnostika va korreksiyasi	56
Barotov Xumoyun Sharifovich	Jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning psixologik-psixologik tamoyillari	61
Sayidov Sayfiddin Inatillo o'g'li	Rahbar shaxsi va unga xos xususiyatlar	65
Dehqonboyeva Zulayho Dilshod qizi	Psychological concepts of attitude of personality to itself	68
Dusanov Elbek Abdusamatovich	Pedagoglarni ruhiyatini boshqarishning psixologik mexanizmlari	72
Qodirova Dilnoza Murtazoyevna	Bo'lajak psixologlar kommunikativ kompetentligini rivojlantirishning amaliy asoslari	77
Ruziyev Nodirbek Ikromovich	Uchuvchilarning individual-psixologik xususiyatlari kasbiy tanlov samaradorligi omili sifatida	81
Mirabdullayeva Shoiraxon Abdulkayevna	Bo'lajak ofitserlarda liderlik sifatlarini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari	85
Даулетмуратова Элиза Алламбергеновна	Механизмы совершенствования процесса творческого мышления у подростков с девиантным поведением	91
Xudayberdiyeva Sevara Boxodir qizi	Oilaviy hayot siklida shaxslararo munosabatlar muammosi ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida	95
Ikromov Oybek Ibrogimovich	Xotira tiplari muammosini o'rganishning ilmiy -amaliy tajribasi	102
Кушакова Наргиза Исламбаевна	Гедонизм как негативное влияние на детско-родительские отношения	107
Baxronov Abbas Faxridin o'g'li	O'smir bokschilarda muvaffaqiyatga erishish motivlarining psixologik xususiyatlari	113

Raxmonova Dilfuza Maxmudovna

Buxoro davlat universiteti o'qituvchisi

dilfuza.rahmonova77@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-7556-0529>

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA “STEAM” YONDASHUVINI AMALIYOTGA TATBIQ ETISHDA INNOVATSION YYECHIMLAR

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga “STEAM” yondashuvini amaliyotga tatbiq etishda innovatsion yyechimlar tahlil qilinadi. Maqolada STEAM yondashuvining mohiyati, ahamiyati hamda uni maktabgacha ta'lim tizimiga tatbiq etishning samarali usullari yoritilgan. Shuningdek, STEAM yondashuvini qo'llashda uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: STEAM, maktabgacha ta'lim, innovatsion yyechimlar, integratsiya, muammoli o'qitish

Аннотация: В данной статье будут проанализированы инновационные решения по внедрению на практике подхода “STEAM” к дошкольникам. В статье освещается сущность, значение подхода Steam, а также эффективные способы его применения в системе дошкольного образования. Также обсуждались проблемы, возникающие при использовании подхода Steam, и способы их устранения.

Ключевые слова: STEAM, дошкольное образование, инновационные решения, интеграция, проблемное обучение

Abstract: This article analyzes innovative solutions in the practical application of the “STEAM” approach to preschool children. The article covers the essence, significance of the STEAM approach, as well as effective ways to apply it to the preschool education system. There has also been discussion of problems encountered in the application of the STEAM approach and ways to overcome them.

Keywords: STEAM, preschool, innovative solutions, integration, problem training.

Kirish: Bugungi kunda ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika (STEAM) sohalarini o'zaro bog'lagan yondashuv ta'lim tizimida keng qo'llanilmoqda. STEAM yondashuvi bolalarga dunyoni yaxlit tarzda idrok etish, muammolarni hal qilish va kreativ fikrlashni o'rgatadi [1]. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun STEAM yondashuvini qo'llash ayniqsa muhim, chunki bu davr bolaning aqliy va ijodiy rivojlanishida hal qiluvchi bosqich hisoblanadi [2]. Biroq, STEAM yondashuvini maktabgacha ta'lim tizimiga samarali tatbiq etish uchun innovatsion yyechimlar talab etiladi.

Ushbu maqolaning maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarga STEAM yondashuvini amaliyotga tatbiq etishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan innovatsion yyechimlarni o'rganish va tahlil qilishdan iborat. Maqolada STEAM yondashuvining nazariy asoslari, maktabgacha ta'limdagi ahamiyati, uni tatbiq etishda uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari batafsil yoritilgan.

Usullar va adabiyotlar tahlili. Maqolani yozishda STEAM yondashuvi, maktabgacha ta'lim va innovatsion ta'lim texnologiyalariga oid ilmiy manbaalar tahlil qilindi. Xususan, Yakman [3], Sharapov [4], Ivanova [5] kabi olimlarning tadqiqotlari o'rganildi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim sohasidagi ilg'or xorijiy tajribalar, jumladan, Yaponiya [6], Janubiy Koreya [7] va Singapur [8] kabi davlatlarning STEAM ta'limini tashkil etish bo'yicha tajribalari tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida quyidagi usullardan foydalanildi:

Adabiyotlar tahlili - STEAM yondashuvi, uning maktabgacha ta'limdagi o'rni va ahamiyati, shuningdek, uni tatbiq etishda innovatsion yyechimlarning qo'llanilishiga oid ilmiy manbalar o'rganildi.

Qiyosiy tahlil - turli mamlakatlardagi maktabgacha ta'lim tizimlarida STEAM yondashuvini tatbiq etish bo'yicha tajribalar qiyoslandi va tahlil qilindi.

Kuzatish - STEAM yondashuvini maktabgacha ta'lim amaliyotiga tatbiq etishda qo'llanilayotgan innovatsion yyechimlar kuzatildi va o'rganildi.

Maqolaning keyingi bo'limlarida tadqiqot natijalari batafsil tahlil qilinadi, STEAM yondashuvini maktabgacha ta'limga samarali tatbiq etishda innovatsion yyechimlarning ahamiyati muhokama qilinadi hamda tegishli xulosalar chiqariladi.

Natijalar.

Tadqiqot davomida STEAM yondashuvini maktabgacha ta'lim tizimiga tatbiq etishda qator innovatsion yyechimlar aniqlandi:

Robototexnika va dasturlash: Maktabgacha yoshdagi bolalarga mo'ljallangan sodda robototexnika to'plamlari va blokli dasturlash muhitlari yordamida bolalar texnologiya va muhandislik asoslarini o'rganadilar [9]. Misol uchun, LEGO Education WeDo 2.0 to'plami 5-7 yoshli bolalar uchun mo'ljallangan bo'lib, ularga robotlarni loyihalash, yasash va dasturlashni o'rgatadi [10].

Loyihalash va 3D modellash: Bolalar turli loyihalar ustida ishlash, 3D modellar yaratish va ularni 3D printerda chop etish orqali STEAM ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Tinkercad kabi sodda 3D modellash dasturlari maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mo'ljallangan.

Muammoli o'qitish: Bolalarga hayotiy muammolarni hal qilishga qaratilgan mashg'ulotlar taklif etiladi. Masalan, bolalar "Suvni qanday tozalash mumkin?" yoki "Shamol energiyasidan qanday foydalanish mumkin?" kabi muammolarni hal qilishga harakat qiladilar. Bu jarayonda ular izlanish, tadqiqot va eksperimentlar o'tkazish orqali STEAM ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Tabiatdagi STEAM: Tabiat va atrof-muhit bilan bog'liq loyihalar bolalarda STEAM ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali usulidir. Bolalar o'simliklar, hayvonot dunyosi, ob-havo hodisalarini kuzatish va organish orqali tabiiy fanlar, matematika va texnologiya bo'yicha bilimlarni o'zlashtiradilar.

San'at va ijodkorlik: San'at va ijodiy faoliyat bolalarda STEAM ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Rasm chizish, loyihalar yaratish, qo'shiqlar ijod qilish kabi mashg'ulotlar bolalarda kreativlik, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi.

Tahlil va muhokama. STEAM yondashuvini maktabgacha ta'lim tizimiga tatbiq etishda yuqorida keltirilgan innovatsion yyechimlar samaradorligi tadqiqotlar natijalariga ko'ra tasdiqlangan. Robototexnika va dasturlashga oid mashg'ulotlar bolalarda aqliy va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi. 3D modellash va loyihalash bolalarda fazoviy tafakkurni rivojlantiradi va ularni muhandislik kasbi bilan tanishtiradi.

Muammoli o'qitish bolalarda tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Tabiatdagi STEAM esa bolalarni atrof-muhit bilan yaqinlashtiradi, ularda ekologik madaniyatni tarbiyalaydi. San'at va ijodkorlikka oid mashg'ulotlar bolalarda hissiy intellektni rivojlantiradi va o'zini ifoda etish qobiliyatini oshiradi.

Shu bilan birga, STEAM yondashuvini maktabgacha ta'limga tatbiq etishda bir qator muammolar ham mavjud. Xususan, tarbiyachilarning STEAM sohasidagi bilim va ko'nikmalari yetarli emasligi, zarur o'quv materiallari va texnologiyalarning yetishmasligi, hamda maktabgacha ta'lim tizimining STEAM yondashuviga moslashtirilmaganligi kabi muammolar kuzatilmoqda. Bu muammolarni bartaraf etish uchun tarbiyachilarni STEAM sohasida o'qitish, maktabgacha ta'lim muassasalarini zarur resurslar bilan ta'minlash hamda STEAM yondashuvini ta'lim dasturlariga integratsiya qilish zarur.

STEAM yondashuvini maktabgacha ta'limga tatbiq etishning yana bir muhim jihat - bu ota-onalarning ishtiroki va qo'llab-quvvatlashidir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-onalarning bolalarning STEAM ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli juda katta. Ota-onalar farzandlari bilan birga STEAM loyihalarini bajarish, ularni ilmiy tadqiqotlarga jalb qilish va uyda STEAM muhitini yaratish orqali bolalarda STEAM ko'nikmalarini mustahkamlashlari mumkin. Shu sababli, maktabgacha ta'lim muassasalari ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish, ularni STEAM ta'limi jarayoniga faol jalb qilish va zarur yo'riqnoma bilan ta'minlash lozim.

STEAM yondashuvini amaliyotga tatbiq etishda maktabgacha ta'lim muassasalari va boshqa ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlik ham muhim ahamiyat kasb etadi. Universitetlar, ilmiy markazlar, muzeylar va texnoparklar bilan hamkorlik qilish maktabgacha ta'lim muassasalariga

STEAM sohasidagi innovatsiyalar, resurslar va tajribalardan foydalanish imkonini beradi. Bunday hamkorlik tarbiyachilar malakasini oshirish, bolalar uchun qiziqarli va mazmunli STEAM loyihalarini tashkil etish hamda STEAM ta'limini yanada samarali tarzda amalga oshirishga xizmat qiladi.

STEAM yondashuvini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishda davlat siyosati va qo'llab-quvvatlashi ham katta rol o'ynaydi. Davlat tomonidan STEAM ta'limini rivojlantirish uchun zarur infratuzilma, moliyaviy resurslar va kadrlar tayyorlash tizimini yaratish muhimdir. Shuningdek, davlat maktabgacha ta'lim muassasalarini STEAM yondashuvini tatbiq etishga rag'batlantirishi, bu borada ilg'or tajribalarni ommalashtirishi va STEAM ta'limining samaradorligini baholash tizimini joriy etishi lozim.

STEAM yondashuvini maktabgacha ta'limga tatbiq etish jarayonida bolalarning individual xususiyatlari va qiziqishlarini hisobga olish zarur. Har bir bola o'ziga xos qobiliyat va imkoniyatlarga ega bo'lib, STEAM ta'limi ularning individual ehtiyojlariga mos kelishi kerak. Bu borada bolalarning yosh xususiyatlari, rivojlanish darajasi va qiziqishlaridan kelib chiqqan holda STEAM mashg'ulotlarini tashkil etish, shuningdek, inkluziv ta'lim tamoyillariga amal qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

STEAM yondashuvi maktabgacha ta'limdagi an'anaviy yondashuvlardan tubdan farq qiladi va bolalarga ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika sohalaridagi bilim va ko'nikmalarni uyg'un tarzda o'rgatishga xizmat qiladi. Bu yondashuv bolalarni real hayotiy muammolarni hal qilishga o'rgatadi, ularda kreativlik, tanqidiy fikrlash va mustaqil o'rganish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

STEAM yondashuvini maktabgacha ta'limga samarali tatbiq etish uchun innovatsion pedagogik usullar, zamonaviy texnologiyalar va o'quv resurslarini qo'llash, tarbiyachilar malakasini oshirish, ota-onalar va tashqi hamkorlar bilan aloqalarni mustahkamlash hamda davlat qo'llab-quvvatlashini ta'minlash zarur. Shu bilan birga, har bir bolaning individual xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda STEAM ta'limini tashkil etish lozim.

Ushbu tahlil va muhokamalardan kelib chiqib, maktabgacha ta'lim tizimida STEAM yondashuvini amaliyotga keng joriy etish va bu borada tizimli islohotlarni amalga oshirish tavsiya etiladi. Bu esa yosh avlodning intellektual salohiyatini yuksaltirish, bolalarni kelajakdagi ilmiy-texnikaviy taraqqiyotga tayyorlash va mamlakatning innovatsion rivojlanishiga zamin yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, STEAM yondashuvi maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuvni maktabgacha ta'lim tizimiga samarali tatbiq etish uchun robototexnika, 3D modellash, muammoli o'qitish, tabiatdagi STEAM va san'at kabi innovatsion yyechimlardan foydalanish zarur. Shu bilan birga, STEAM yondashuvini joriy etishda uchraydigan muammolarni bartaraf etish uchun tarbiyachilarni o'qitish, resurslarni ta'minlash va ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish lozim.

STEAM yondashuviga asoslangan maktabgacha ta'lim tizimi bolalarda ilmiy dunyoqarash, kreativ fikrlash, muammolarni hal qilish va jamoa bo'lib ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa kelajakda yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash va mamlakatning innovatsion rivojlanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Yakman, G. (2008). STEAM Education: An overview of creating a model of integrative education. Proceedings of the 2008 American Society for Engineering Education Annual Conference & Exposition, 19-35.
2. Sharapov, V. V. (2012). Проблемы внедрения STEAM-образования в дошкольные учреждения. Молодой ученый, (5), 474-477.
3. Ivanova, N. V. (2016). Современные подходы к организации STEAM-образования в детском саду. Детский сад: теория и практика, (5), 16-25.
4. Yakman, G. (2015). STEAM Education: A Framework for Teaching Across the Disciplines. STEAM Education Journal, 1(1), 15-35.

5. Sharapov, V. V. (2013). STEAM-obrazovanie kak innovatsionnaia texnologiiia obucheniia doshkolnikov. *Pedagogika i psikhologiiia: aktualnye voprosy teorii i praktiki*, (4), 122-127.
6. Ivanova, N. V. (2017). STEAM-podxod v obrazovanii detei doshkolnogo vozrasta: oshibki i perspektivy. *Detskii sad: teoriia i praktika*, (2), 6-15.
7. Muto, T., & Abe, T. (2019). STEAM Education in Japanese Preschools. In M. Khine & S. Areepattamannil (Eds.), *STEAM Education* (pp. 125-139). Springer.
8. Lee, J., & Park, H. (2017). STEAM Education in Korea. In M. Khine (Ed.), *STEAM Education* (pp. 55-74). Springer.
9. Lim, K. Y. T., & Lim, J. S. H. (2020). STEAM Education in Singapore Preschools. In M. Khine & S. Areepattamannil (Eds.), *STEAM Education* (pp. 141-156). Springer.
10. Bers, M. U. (2008). *Blocks to Robots: Learning with Technology in the Early Childhood Classroom*. Teachers College Press.
11. Rakhmonova Dilfuza Maxmudovna Matematika bilimdoni-2023.
12. Rakhmonova Dilfuza Maxmudovna STEAM+P-2024